

Regeringen

Framställan om lagändring m.m.

Statens haverikommission får härmed begära att regeringen vidtar åtgärder i syfte att göra det möjligt och lagenligt för haverikommissionen att genomföra undervattensaktiviteter för att närmare undersöka vraket efter passagerarfartyget M/S ESTONIA.

Enligt haverikommissionens bedömning krävs det att lagen (1995:732) om skydd för gravfriden vid vraket efter passagerarfartyget Estonia ändras.

Vidare bedömer haverikommissionen att det krävs åtgärder för att säkerställa att den internationella överenskommelse som reglerar gravfriden vid vraket inte medför att utredningsåtgärder vid vraket är straffbara i andra stater.

Bakgrund

Passagerarfartyget M/S ESTONIA sjönk den 28 september 1994 under en resa från Tallinn till Stockholm. Av de 989 personer som fanns ombord omkom 852 personer. I enlighet med en överenskommelse mellan statsministrarna i Estland, Finland och Sverige bildades en gemensam utredningskommission (JAIC) som undersökte olyckan. En slutrapport publicerades i december 1997.

Den 28 september 2020 publicerades ett filmmaterial som visade hål i fartygets styrbordssida.

Estlands säkerhetsutredningsmyndighet har inlett en preliminär bedömning av de nya uppgifterna och begärt bistånd av motsvarande myndigheter i Finland och Sverige. Olycksutredningscentralen i Finland och Statens haverikommission i Sverige har beslutat att bistå den estniska myndigheten i sin bedömning.

Syftet med en preliminär bedömning efter en sjöolycka är normalt att överväga om en haveriutredning ska inledas. I detta fall syftar den preliminära bedömningen till att överväga om den nya informationen ger anledning att revidera de slutsatser som drogs i 1997 års rapport, om nya utredningsåtgärder bör vidtas och i så fall vilka.

De tre utredningsmyndigheterna arbetar gemensamt, under ledning av den estniska myndigheten, och i enlighet med de internationella reglerna om utredning av sjöolyckor.

Pågående arbete

De tre myndigheterna har granskat innehållet i JAIC:s slutrapport. Den utredningen följdes av ytterligare utredningar och forskningsstudier. En granskning har inletts av dessa, däribland Rockwaters granskningsrapport från de dykningar som genomfördes 1994, SSPA-konsortiets forskningsstudie om sjunkförloppet och HSVA-konsortiets forskningsstudie om sjunkförloppet och evakueringen.

Statens haverikommission har tillsammans med den estniska utredningsmyndigheten granskat det opublicerade råfilmsmaterialet som låg till grund för den dokumentär som publicerades den 28 september 2020. Myndigheterna har också inspekterat fartygets bogvisir.

Vidare genomförs granskningar av tidigare filmat material från 1994, liksom annan dokumentation av fartyget, uppgifter om den oljesanering som genomfördes 1996 och de underlag som finns från förberedelserna för övertäckning av vraket. Utredningsmaterial och dokumentation från ett flertal myndigheter och andra organ i de tre länderna hämtas in och granskas.

Olika undersökningsmetoder utvärderas, liksom bedömningar av vad som kan åstadkommas vid undervattensundersökningar med modern teknologi.

Detta arbete fortgår.

Behovet av utredningsåtgärder på plats

De tre utredningsmyndigheterna bedömer gemensamt att utredningsåtgärder behöver vidtas på plats. Dessa åtgärder innefattar bl.a.

- Undersökning och dokumentation av fartygets skrov under huvuddäck, särskilt av befintliga skador i skrovet och de två hål som tidigare inte dokumenterats. Detta kan komma att kräva att delar av skrovet som täcks av bottensediment behöver friläggas. Det kan också innebära att fartygets insida i nära anslutning till de aktuella hålen behöver dokumenteras.
- Dokumentation av sjöbotten runt fartyget.
- Provtagning av material i skrovet, t.ex. av metallen i anslutning till hålen för vidare analyser på land.
- Provtagning av sjöbotten för vidare analyser på land.
- Åtgärderna kan även komma att innefatta bärgning av mindre delar från fartyget eller lösa delar som ligger på sjöbotten.

Gällande rätt

Den 23 februari 1995 träffade Estland, Finland och Sverige en överenskommelse om att skydda vraket efter M/S ESTONIA. Det föreskrevs i överenskommelsens artikel 4 att parterna är skyldiga att införa nationell lagstiftning som kriminaliserar alla aktiviteter som kan störa gravfriden. Vidare anges uttryckligen att det kriminaliserade området ska omfatta dykning eller annan aktivitet med syfte att bärga offer eller egendom från vraket eller havsbotten. Parterna överenskom även om ett undantag för åtgärder som syftade till att täcka över vraket eller att förhindra förorening av den marina miljön.

I Sverige har den internationella överenskommelsen genomförts i nationell rätt genom lagen (1995:732) om skydd för gravfriden vid vraket efter passagerarfartyget Estonia. Där stadgas bl.a. att dykning och annan undervattensverksamhet inte får bedrivas i vraket eller inom ett visst område runt vraket.

Den internationella överenskommelsen har även genomförts i Estland och Finland. Därutöver har den ratificerats av ett flertal stater, huvudsakligen runt Östersjön.

Bedömning

Det övergripande syftet med den preliminära bedömning som de tre ländernas utredningsmyndigheter genomför är att ta ställning till om den nya informationen om hål i fartygets skrov ger anledning att revidera de slutsatser som drogs i 1997 års utredningsrapport. För det krävs, som beskrivits ovan, att ett antal utredningsåtgärder vidtas som strider mot 1995 års lag i sin nuvarande lydelse. Vissa åtgärder kan även strida mot den internationella överenskommelsen om gravfrid eller lagstiftning i andra länder.

Statens haverikommission begär därför att regeringen vidtar åtgärder så att 1995 års lag ändras i aktuellt hänseende samt säkerställer att den internationella överenskommelsen inte medför att utredningsåtgärder vid vraket är straffbara i andra stater.

Staten haverikommissionen avser att återkomma med kostnadsberäkningar för de utredningsåtgärder som beskrivits ovan och en bedömning av de resurser som behöver tillföras myndigheten.

John Ahlberk
Generaldirektör

Jonas Bäckstrand
Utredningsordförande och
stf. generaldirektör